

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 301/2010-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. júna 2010 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. P. Z., P., zastúpeného advokátom JUDr. K. V., P., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaniach vedených Okresným súdom Prešov pod sp. zn. 13 C 292/00, Krajským súdom v Prešove pod sp. zn. 7 Co 63/2008, 7 Co 9/2009 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 5 Cdo 337/2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. P. Z. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. júna 2010 doručená sťažnosť Ing. P. Z., P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaniach vedených Okresným súdom Prešov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 13 C 292/00,

Krajským súdom v Prešove (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 7 Co 63/2008, 7 Co 9/2009 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 5 Cdo 337/2009. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 31. mája 2010.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ ako žalobca uplatnil voči žalovanému svoj nárok na zaplatenie nedoplatku ceny diela vo výške 678 371 Sk vrátane sankcie 0,2 % zo sumy 330 462 Sk počnúc od 7. decembra 1998 do zaplatenia a zo sumy 346 909 Sk počnúc od 8. februára 1999 až do zaplatenia. Uplatňovaná sankcia bola vlastne dohodnutou zmluvnou pokutou podľa čl. V ods. 5 zmluvy o dielo. Rozsudkom okresného súdu č. k. 13 C 292/00-316 z 28. januára 2008 bola žaloba sťažovateľa zamietnutá. Rozsudkom krajského súdu č. k. 7 Co 63/2008-353, 7 Co 9/2009 z 22. januára 2009 bol rozsudok okresného súdu potvrdený. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 337/2009 z 10. februára 2010 bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté. Všeobecné súdy teda sťažovateľov nárok v celom rozsahu zamietli. Podľa názoru sťažovateľa tým došlo k porušeniu označených článkov ústavy a dohovoru. Všeobecné súdy porušili platné hmotné právo, keď nárok na zmluvnú pokutu zo strany žalovaných neposudzovali ako akcesorický záväzok sťažovateľa z titulu sankcie za nesplnenie hlavného záväzku, teda za omeškanie so splnením diela. Preto bolo treba najprv posúdiť platnosť hlavného záväzku účastníkov podľa zmluvy o dielo, a v nadväznosti na to mali posúdiť, či došlo k platnej dohode o zmluvnej pokute. Ďalej došlo k porušeniu hmotného práva aj tým, že všeobecné súdy vôbec nebrali do úvahy skutočnosť, že sťažovateľ popri nároku na plnenie si uplatnil aj nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty. Tento ďalší nárok bol protiprávne posudzovaný ako úrok z omeškania, a to aj napriek tomu, že dohodnutá zmluvná pokuta nie je príslušenstvom pohľadávky. Najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľa sa odmietol zaoberať ďalšími právnymi pochybeniami nižších súdov, ktoré protizákonne odňali sťažovateľovi možnosť konať pred súdom, a to hlavne tým, že odmietli vykonať dokazovanie navrhnuté sťažovateľom a vôbec neposudzovali sťažovateľom uplatnené príslušenstvo pohľadávky zodpovedajúce dohodnutej zmluvnej pokute. V opačnom prípade by žalovaní neboli úspešní, lebo nárok sťažovateľa vrátane zmluvnej pokuty viacnásobne prevyšoval nárok žalovaných z titulu započítania uplatnenej zmluvnej pokuty. Všeobecné súdy zamerali dokazovanie a rozhodovanie tak, že nárok jednostranne posúdili v prospech žalovaných

a hrubo opomenuli rozhodnúť o uplatnenom nároku sťažovateľa na zmluvnú pokutu. Nikdy nevyzvali sťažovateľa na vyjasnenie uplatneného nároku aj napriek tomu, že sťažovateľ požadovanú zmluvnú pokutu omylom označil ako úrok z omeškania.

Sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaniach vedených najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Cdo 337/2009, krajským súdom pod sp. zn. 7 Co 63/2008, 7 Co 9/2009 a okresným súdom pod sp. zn. 13 C 292/00. Žiada tiež, aby uznesenie najvyššieho súdu z 10. februára 2010, rozsudok krajského súdu z 22. januára 2009 a rozsudok okresného súdu z 28. januára 2008 boli zrušené. Napokon sa sťažovateľ domáha náhrady trov konania.

Z rozsudku okresného súdu č. k. 13 C 292/00-316 z 28. januára 2008 vyplýva, že ním bola zamietnutá žaloba sťažovateľa proti žalovaným o zaplatenie 678 371 Sk s príslušenstvom. Podľa názoru okresného súdu pohľadávka sťažovateľa obstála do výšky 548 371 Sk, ale žalovaní proti tejto pohľadávke sťažovateľa započítali svoju pohľadávku vyplývajúcu z čl. V bodu 6 zmluvy o dielo, keďže sťažovateľ bol v omeškaní s plnením zmluvy. Preto žalovaní mali právo na zmluvnú pokutu vo výške 0,2 % denne za každý deň omeškania z celkovej sumy z ceny za celé dielo. Nárok žalovaných zo zmluvnej pokuty predstavuje minimálne sumu 624 798 Sk, čo postačovalo na zamietnutie žaloby.

Z odvolania sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu vyplýva, že je datované 7. marca 2008.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 7 Co 63/2008-353, 7 Co 9/2009 z 22. januára 2009 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu.

Z dovolania sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu vyplýva, že je datované 16. marca 2009 a okresnému súdu bolo doručené toho istého dňa.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 337/2009 z 10. februára 2010 vyplýva, že ním bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu sp. zn.

7 Co 63/2008, 7 Co 9/2009 z 22. januára 2009. Podľa názoru najvyššieho súdu vzhľadom na to, že išlo o potvrdzujúci rozsudok, prípustnosť dovolania by mohla vyplývať len z ustanovenia § 237 Občianskeho súdneho poriadku. Sťažovateľ tvrdil, že vo veci mu bola súdom odňatá možnosť konať, teda prípustnosť dovolania odvodzoval z ustanovenia § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. K odňatiu možnosti konať pred súdom došlo podľa sťažovateľa predovšetkým tým, že okresný súd a krajský súd zmenili jeho označenie, lebo ako žalobcu označili neexistujúcu osobu volajúcu sa Ing. J. Z. Keďže v zmysle § 164 Občianskeho súdneho poriadku súd kedykoľvek aj bez návrhu opraví v rozsudku chyby v písaní a počítaní, ako aj zrejme nesprávnosti, mylné označenie mena sťažovateľa ako „Ján“ namiesto „Pavol“ nemožno považovať za procesnú vadu v zmysle § 237 písm. c), resp. f) Občianskeho súdneho poriadku. Inak krajský súd chybu napravil opravným uznesením z 29. júna 2009. Sťažovateľ ďalej odňatie možnosti konať pred súdom odôvodnil aj tým, že okresný súd ho nevyzval na vyjasnenie uplatneného nároku na zmluvnú pokutu, ktorú v žalobe omylom označil ako úrok z omeškania. Ani táto námietka nie je dôvodná. Je zásadne vecou navrhovateľa, aby žalobu prispôbil po stránke formulačnej a obsahovej ustanoveniu § 79 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Najdôležitejšou obsahovou náležitosťou žaloby je žalobný návrh (petit). Petit musí byť vymedzený dostatočne presným, zrozumiteľným a určitým spôsobom, ktorý umožňuje jasnú orientáciu v tom, čo je predmetom konania. Zo žaloby vyplýva, že sťažovateľ sa petitom žaloby domáhal voči žalovaným zaplata sumy 678 371 Sk s 0,2 % úrokom z omeškania. Tento petit žaloby bol presný, určitý a zrozumiteľný, a preto okresný súd nemal dôvod vyzývať sťažovateľa na vyjasnenie uplatneného nároku postupom podľa § 43 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Sťažovateľ ďalej namietal, že okresný súd mu neumožnil predniesť záverečné stanovisko, vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a ku všetkým vykonaným dôkazom, čím mu tiež mal odňať možnosť konať pred súdom. Z obsahu zápisníc o pojednávaní nevyplýva, že by okresný súd postupoval v rozpore s právnymi predpismi a sťažovateľovi a jeho právnomu zástupcovi znemožnil uplatniť uvádzané procesné práva. Sťažovateľ, resp. jeho právny zástupca mohli svoje výhrady proti postupu súdu uplatniť priamo na pojednávaní a žiadať o ich zachytenie do zápisnice. Keďže tak neurobili, nie je možné považovať tvrdenia sťažovateľa za zodpovedajúce skutočnosti. V súvislosti s ďalšou námietkou sťažovateľa, podľa ktorej okresný súd nevykonával ním navrhnuté dôkazy, treba uviesť, že námietka nie je

dôvodná, pretože všeobecný súd nie je viazaný návrhmi účastníkov konania na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy. Posúdenie návrhov na vykonanie dokazovania je vždy vecou súdu, a nie účastníkov konania. Ak súd v priebehu konania nevykoná všetky navrhované dôkazy, nezakladá to vadu konania v zmysle § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, lebo to nemožno považovať za odňatie možnosti konať pred súdom. Nie je dôvodná ani námietka sťažovateľa týkajúca sa nepreskúmateľnosti, resp. nedostatočnej odôvodnenosti písomného vyhotovenia rozsudkov okresného súdu a krajského súdu. Okresný súd zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré žalobu zamietol, a krajský súd zasa dôvody, pre ktoré rozhodnutie okresného súdu potvrdil. Nejde o rozhodnutia svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné. Samotná skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia krajského súdu. K námietke sťažovateľa, že všeobecné súdy nerešpektovali záväzný právny názor vyslovený krajským súdom v jeho skoršom uznesení z 26. marca 2007, treba uviesť, že nerešpektovanie záväzného právneho názoru odvolacieho súdu je v rozpore s ustanovením § 226 Občianskeho súdneho poriadku, avšak nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 Občianskeho súdneho poriadku, lebo nevykazuje znaky niektorej z vád, ktoré sú taxatívne vymenované v tomto ustanovení. Otázkou, či napadnuté rozhodnutie bolo vydané v konaní postihnutom sťažovateľom vytýkanou nesprávnosťou, by sa z tohto dôvodu mohol najvyšší súd zaoberať, len ak by dovolanie bolo procesne prípustné.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažnosť v časti smerujúcej proti konaniu vedenému okresným súdom pod sp. zn. 13 C 292/00 a krajským súdom pod sp. zn. 7 Co 63/2008, 7 Co 9/2009 treba považovať za oneskorene podanú.

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť.

Ústavnému súdu nie je známe, kedy presne boli právnemu zástupcovi sťažovateľa doručené rozsudky okresného súdu č. k. 13 C 292/00-316 z 28. januára 2008 a krajského súdu č. k. 7 Co 63/2008-353, 7 Co 9/2009 z 22. januára 2009. Z listinných dôkazov je však nepochybné, že odvolanie proti rozsudku okresného súdu podané právnym zástupcom sťažovateľa bolo datované 7. marca 2008 a dovolanie proti rozsudku krajského súdu podané právnym zástupcom sťažovateľa bolo datované a okresnému súdu doručené 16. marca 2009. V čase podania týchto opravných prostriedkov už museli byť rozsudky okresného súdu a krajského súdu sťažovateľovi, resp. jeho právnemu zástupcovi doručené. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažnosť, ktorá bola odovzdaná na poštovú prepravu až 31. mája 2010 bola podaná oneskorene, a to dávno po uplynutí zákonnej dvojmesačnej lehoty.

Odlišná je situácia týkajúca sa tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Cdo 337/2009. Túto časť sťažnosti považuje ústavný súd za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Podľa názoru ústavného súdu sa najvyšší súd systematicky a podrobne zaoberal dovolacími námietkami sťažovateľa, a to tak z hľadiska toho, či uplatnené námietky môžu zakladať prípustnosť dovolania podľa § 237 Občianskeho súdneho poriadku, ako aj

z hľadiska vecnej dôvodnosti, resp. opodstatnenosti uplatnených námietok. V žiadnom prípade preto nemožno uznesenie najvyššieho súdu považovať za arbitrárne či zjavne neodôvodnené. Nie je teda z ústavnoprávneho hľadiska dôvod na to, aby ústavný súd do týchto záverov najvyššieho súdu zasiahol.

Treba napokon ešte uviesť, že v dovolaní, ako aj v sťažnosti podanej ústavnému súdu sťažovateľ namietol aj to, že všeobecné súdy nebrali do úvahy skutočnosť, že sťažovateľ popri nároku na plnenie si uplatnil aj nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty, resp. úrokov z omeškania (ako to nesprávne v žalobe uviedol). Sťažovateľ tým mal na myslí, že protinárok žalovaných uplatnený započítacou námietkou v rámci procesnej obrany síce mohol stačiť na vykrytie sťažovateľom uplatnenej istiny, nie však už na vykrytie nárokov zo zmluvnej pokuty, resp. z úrokov z omeškania. Inými slovami povedané, akceptovaním započítacej námietky žalovaných bolo možné zamietnuť iba časť žaloby sťažovateľa, a to tú, ktorá sa týkala uplatnenej istiny. Naopak započítacia námietka nemohla postačovať na zamietnutie zvyšnej časti žaloby.

Uvedenou námietkou sťažovateľa sa najvyšší súd nezaoberal, a preto sa s ňou ani nevysporiadal. Ústavný súd napriek tomu nepovažoval za účelné z tohto dôvodu prijať sťažnosť na ďalšie konanie, a prípadne potom vysloviť porušenie označených práv sťažovateľa. Vychádzal z toho, že ani táto námietka sťažovateľa nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 Občianskeho súdneho poriadku, pretože nejde o žiadnu z väd konania definovaných v tomto ustanovení. Najvyšší súd preto zásadne nepochybil, keďže dovolanie ani z pohľadu tejto námietky nebolo prípustné. Okrem toho treba poukázať ešte aj na skutočnosť, že uvedenú námietku sťažovateľ v odvolacom konaní neuplatnil, hoci predovšetkým tam bola prípustná. Dovolacie konanie predpokladá, že účastník konania predtým využil možnosť podať odvolanie. Dovolanie má preto z tohto pohľadu subsidiárnu povahu. Sťažovateľ síce podal odvolanie proti rozsudku okresného súdu, avšak uvedenú námietku v ňom neuplatnil. Formálne teda možnosť podať riadny opravný prostriedok využil, ale materiálne vzaté sa tak nestalo.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júna 2010